

The Evaluation of the Relationship Between Social Capital and Social Pessimism Among the Citizens of Yazd City

Seyed Alireza Afshani^{1*}, Shiva Kebriyaei²

1. Professor, Faculty of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran

2. MA Holder in Social Sciences Research, Faculty of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran

(Received: October 12, 2020; Accepted: December 23, 2020)

Abstract

Social pessimism is a reflection of the society conditions and is rooted in numerous social factors. Social capital is an important variable that influences social pessimism. The present study was conducted with the intention of determining the relationship between social capital and social pessimism among the citizens of Yazd city. The method used in this study is survey research, where the optimal research sample size was determined to be 385 people based on Cochran's formula, and the samples were selected through multistage cluster sampling. The questionnaire was researcher-made and its validity was confirmed through content validation. Cronbach's alpha coefficient was 0.81 for social pessimism and 0.75 for social capital, which indicate the acceptability of the instrument reliability. The findings of the study indicated that the social pessimism of the citizens was slightly below the medium level, while social pessimism of the majority of respondents was at the medium level. There was a negative and significant relationship between social capital variable and its different aspects (social network, social norm, and social trust) and social pessimism. Other variables including gender, age, and marital status did not have a significant relationship with social pessimism. The structural equation model – which had a good fit – showed that social capital had a significant and negative effect on social pessimism.

Keywords

Social pessimism, Social trust, Social network, Social norm, Social capital.

* Corresponding Author, Email: afshanalireza@yazd.ac.ir

بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و بدینی اجتماعی بین شهروندان شهر یزد

سید علیرضا افشانی^{۱*}، شیوا کبریایی^۲

۱. استاد، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران
 ۲. کارشناس ارشد پژوهش علوم اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران
- (تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۷/۲۱ - تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۰/۰۳)

چکیده

بدینی اجتماعی بازتاب شرایط جامعه است و از عوامل اجتماعی متعدد ریشه می‌گیرد. سرمایه اجتماعی یکی از متغیرهای مهمی است که بر بدینی اجتماعی اثر دارد. پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه سرمایه اجتماعی و بدینی اجتماعی بین شهروندان شهر یزد انجام شد. روش پژوهش پیمایشی بود و حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۳۸۵ نفر تعیین شد و نمونه‌ها با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. پرسشنامه از نوع محقق‌ساخته بود و روایی آن به صورت محتوایی محرز شد. ضریب آلفای کرونباخ برای بدینی اجتماعی برابر با ۰/۸۱ و برای سرمایه اجتماعی برابر با ۰/۷۵ به دست آمد که نشان‌دهنده مطلوبیت پایایی ابزار است. یافته‌های پژوهش نشان داد میانگین بدینی اجتماعی شهروندان اندکی کمتر از حد متوسط است. این در حالی است که بدینی اجتماعی اکثریت پاسخگویان در حد متوسط بود. بین متغیر سرمایه اجتماعی و ابعاد آن (اعتماد اجتماعی، شبکه اجتماعی، هنجار اجتماعی) با بدینی اجتماعی رابطه معکوس و معنادار وجود داشت. متغیرهای جنسیت و سن و وضعیت تأهل رابطه معناداری با بدینی اجتماعی نداشتند. مدل معادله ساختاری، که برازش مناسب نیز داشت، نشان‌دهنده تأثیر معنادار و معکوس سرمایه اجتماعی بر بدینی اجتماعی بود.

کلیدواژگان

اعتماد اجتماعی، بدینی اجتماعی، سرمایه اجتماعی، شبکه اجتماعی، هنجار اجتماعی.

مقدمه

گرچه آدمی تنها به دنیا می‌آید و تنها از دنیا می‌رود، در این دنیا بی‌گمان در ارتباط با دیگران است که ارزش‌های زیادی را خلق می‌کند و پاس می‌دارد یا نماهایی زشت و ناپسند از اجتماع انسان‌ها به نمایش می‌گذارد. آدمی در رابطه با دیگران تصمیم می‌گیرد، سخن می‌گوید، و اقدام می‌کند. دادوستد و واکنش و موضع‌گیری او در برابر دیگران بخش زیادی از روابط او را تشکیل می‌دهد. اگر این بخش از زندگی آدمی مسیری درست و پسندیده یابد، بسیاری از ارزش‌های الهی و انسانی به تحقق می‌پیوندد. صداقت، امانت‌داری، ایثار، سخاوت، گذشت، حسن‌ظن و اعتماد به دیگران، تعاون، نصیحت، خیرخواهی، و ده‌ها فضیلت دیگر در همین عرصه خود را نشان می‌دهد. با آمدن این فضیلت‌ها به عرصه روابط اجتماعی، جایی برای نفاق، خیانت، تنگ‌نظری، خودخواهی، انتقام، بددلی، بدگمانی، خودمحوری، و سوءنیت نمی‌ماند (چراغی کوتیانی ۱۳۸۸: ۱۱۳). سالیوان و طرفداران او بر این باورند که روابط بین‌فردی نه تنها در شکل‌گیری شخصیت بلکه در ایجاد اختلالات روانی نقش اساسی دارند. به سخن دیگر، رشد روانی افراد محصول تغییر و تحول مداوم در برقراری ارتباط متقابل با دیگران است (قنبری و همکاران ۱۳۹۶: ۲۲۷). بنابراین، یکی از عواملی که در سلامت روانی-اجتماعی افراد نقش دارد احساس خوش‌بینی و نقطه مقابل آن بدبینی است. افراد بدبین مردم و ناپایدارند. این تفاوت ممکن است در شرایط سخت بیشتر باشد. خوش‌بین‌ها بر این باورند که ناملايمات می‌توانند به شیوه موفقیت‌آمیزی اداره شوند. اما افراد بدبین انتظار بدبختی دارند (Snyder 2009: 307). بنابراین خوش‌بینی یعنی افراد انتظار دارند همه چیز طبق روال خود پیش برود؛ اما بدبینی به معنای داشتن انتظارات منفی برای نتایج و پیامدهاست (Scheier & Carver 1985: 239). انسان به واسطه بدبینی نمی‌تواند اعمال و رفتار هیچ کس را خالی از غرض و آلودگی تصور کند. در چنین افرادی، که روحیه آن‌ها منفی است، قهراً قوه مثبتی وجود ندارد و دائم به قدرت خیال و توهم برای خویش مشقت و دردسر ایجاد می‌کنند (احمدپور ۱۳۹۰: ۱۳۸).

بدبین‌های امروزی ارزش‌های اخلاقی را نفی می‌کنند و صداقت و حقیقت را با شک‌گرایی زیر سؤال می‌برند و از آن غافل می‌شوند و دیگران را افرادی در خدمت خود می‌دانند. بدبینی اجتماعی باورهای منفی درباره مردم و نهادهای اجتماعی تعریف می‌شود و تأثیر منفی بر واکنش‌های

تأثیرگذار مردم را نشان می‌دهد (Li et al 2011: 339-340). مفهوم بدبینی بیشتر به بی‌اعتمادی به مردم اشاره می‌کند. فرد بدبین بر این باور است که رفتار دیگران خودخواهانه و غیر اجتماعی و غیر اخلاقی است و آن‌ها ارزش اعتماد و تکیه کردن ندارند و مستحق رنج‌اند (Cook & Medley 1954: 417-418). ازین‌رو، افراد بدبین عموماً از ارتباط داشتن با سایرین احساس امنیت و آرامش نمی‌کنند. چون هر گونه رابطه را به شکلی منفی تفسیر می‌کنند و این موضوع آسایش روانی آن‌ها را از بین می‌برد. به دنبال این روند، آن‌ها بیشتر ترجیح می‌دهند تنها باشند تا اینکه از ارتباط بدبینانه با دیگران رنج بکشند. آن‌ها در مواجهه با امور روزمره نیز دچار مشکل‌اند. چون بروز هر اتفاق تازه و هر نوع تغییر بر نگرانی‌هایشان می‌افزاید و این خود موجب می‌شود از به‌کارگیری ابتکار عمل بر اساس خلاقیت‌های فردی پرهیز کنند. چون تصور می‌کنند خطرهای احتمالی هر نوع ابتکاری بسیار بیشتر از فواید آن است و به مرور زمان فردی بسیار محتاط یا به گونه‌ای افراطی محافظه‌کار می‌شوند؛ طوری که گاه مخاطرات خیالی را دستاویز منفی‌بافی و پرهیز از عمل قرار می‌دهند. به عبارت دیگر، احتیاط، به منزله یک خصوصیت مثبت، در این افراد شکل افراطی و دردرساز به خود می‌گیرد (صمیمی اردستانی ۱۳۹۶: ۱۴).

بی‌اعتمادی مردم به کسبه و بازاری‌ها و بنگاه‌داران، یعنی کسانی که مردم به طور روزمره با آن‌ها در ارتباط‌اند، موضوع تأمل‌برانگیزی است. طبعاً، عدم نظارت و نبود شفافیت از عوامل دامن زدن به این بی‌اعتمادی است و با اتخاذ رویه‌های درست می‌توان تا حدی آن را مرتفع ساخت. اما از آن خطرناک‌تر بی‌اعتمادی یا میزانی از بی‌اعتمادی مردم به نمایندگان مجلس و کل دستگاه بوروکراسی کشور است. این نبود اعتماد را در سطوح مختلف می‌توان مشاهده کرد؛ از اعتراض همیشگی به نتایج کنکور و اعتراض به نتایج امتحان دستیاری پزشکی تا اعتراض‌های گسترده و روزافزون به داورهای مسابقات ورزشی. گرچه در مواردی، آشکارا، حق با معترضان بوده است (مانند امتحان دستیاری پزشکی چند سال قبل، که باطل اعلام شد)، گستره این اعتراض‌ها بیشتر جلوه‌ای از بی‌اعتمادی به نهادهای داور و حل‌منزعه در کشور است (غفاری ۱۳۹۵: ۱۴۲).

مفهوم سرمایه اجتماعی به پیوندها و ارتباطات میان اعضای یک شبکه به منزله منبع باارزش اشاره می‌کند که با خلق هنجارها و اعتماد متقابل موجب تحقق اهداف اعضا می‌شود (پورافکاری

و شکری (۱۳۹۱: ۱۶۸). در گذشته تأکید اصلی بر سرمایه مادی و فیزیکی بوده است. اما امروزه، در کنار سرمایه‌های مالی و اقتصادی و انسانی، از سرمایه اجتماعی بهره‌برداری می‌شود (علینی ۱۳۹۱: ۲۸). امروز، سرمایه اجتماعی نقشی بسیار مهم‌تر از سرمایه فیزیکی و انسانی در جوامع ایفا می‌کند؛ به گونه‌ای که در غیاب سرمایه اجتماعی سایر سرمایه‌ها اثربخشی خود را از دست می‌دهند و پیمودن راه‌های توسعه و تکامل فرهنگی و اقتصادی ناهموار و دشوار می‌شود. ازین‌رو، سرمایه اجتماعی یک اصل محوری برای دستیابی به توسعه به شمار می‌آید (الوانی و شیروانی ۱۳۸۳: ۱۶). در جامعه‌ای که سرمایه اجتماعی در سطح پایینی است دلسردی و بی‌اعتنایی هر یک از اعضا یا گروه‌های جامعه- بر اثر بیگانگی اجتماعی، احساس نبود اثربخشی، نارضایتی، بی‌اعتمادی به دیگران- باعث شکنندگی ساختار اجتماعی خواهد شد. همین عوامل کم‌کم اعضای شبکه اجتماعی را به همه فرایندهای اجتماعی بدبین می‌کند و آن‌ها را به بیماری بدبینی به آینده و انزوای اجتماعی، به دور از هر گونه ارتباط اجتماعی، دچار می‌سازد. بنابراین، بی‌توجهی به ارتباطات فردی یا گروهی عناصر اجتماعی عامل فروپاشی هر ساختار یا محیطی خواهد بود که در آن انسان به مثابه عاملی اثرگذار و دارای قدرت تصمیم‌گیری به حساب نیاید (صفاریان ۱۳۹۷: ۱۵).

برای داشتن جامعه‌ای با نشاط اجتماعی و مشارکت اجتماعی همه‌جانبه افراد، باید موانعی که این آرمان‌های انسانی را تحت تأثیر قرار می‌دهند بررسی شوند و برای رفع این موانع برنامه‌ریزی صحیح صورت بگیرد. یکی از این موانع مهم در جهت پیشرفت کشور و رسیدن به آرمان‌های انسانی بدبینی اجتماعی است. بدبینی اجتماعی مشکلی است که همه زوایای جامعه، همچون روابط اجتماعی افراد، که جزء بزرگ‌ترین پیشرفت‌های بشر به حساب می‌آید، را تحت تأثیر قرار می‌دهد. شهر یزد از شهرهای توسعه‌یافته ایران است و به لحاظ رشد صنعتی و علمی در جایگاه نسبتاً مناسبی در کشور قرار دارد و پذیرای افراد از شهرهای دیگر برای اشتغال و تحصیل است. آنچه مسلم است مواجهه با پیامدهای منفی شهری و صنعتی شدن است که شهر یزد نیز از آن مستثنی نیست؛ از جمله رشد فردگرایی و جمع‌زدایی و به تبع آن کاهش سرمایه اجتماعی افراد جامعه که موجب کاهش نوع‌دوستی و افزایش بدبینی اجتماعی میان شهروندان یزدی می‌شود. ضمن اینکه در پیمایش ملی ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان موج سوم (۱۳۹۵: ۳۸۳)، در قسمت

ارزیابی ویژگی‌های اخلاقی مردم، متغیر بدبینی نیز سنجیده شده است که از نظر ۵۱/۴ پاسخگویان در کل کشور رواج بدبینی در حد زیاد و خیلی زیاد و از نظر ۳۶/۶ درصد نیز در حد متوسط است که بر اساس درصدهای منتشرشده در همین گزارش استان یزد در زمره استان‌هایی است که بدبینی در آن در حد زیاد رواج یافته است (ارزش‌ها و نگرش‌های ایران ۱۳۹۵: ۴۰۲). با توجه به یافته‌های پیمایش ملی و همچنین بدیع بودن موضوع بدبینی اجتماعی و عدم اختصاص تحقیقات علمی و تخصصی به موضوع بدبینی اجتماعی و ارتباط آن با سرمایه اجتماعی در کشور ایران و به طور خاص در استان یزد، لازم است مطالعه‌ای دقیق و علمی در زمینه رابطه سرمایه اجتماعی و بدبینی اجتماعی صورت گیرد. بنابراین، این پژوهش با هدف پاسخگویی به این سؤالات انجام شد که میزان بدبینی اجتماعی بین شهروندان شهر یزد چقدر است؟ آیا سرمایه اجتماعی افراد بر بدبینی اجتماعی آن‌ها اثرگذار است؟ و سازوکار این تأثیرگذاری چگونه است؟

مبانی نظری

بدبینی اجتماعی

بدبینی محصول عصر حاضر نیست. رایتزمن^۱ (۱۹۹۲) بدبینی را مجموعه‌ای منسجم از باورها و انتظارات از رفتار مردم تعریف می‌کند که بخشی از چشم‌اندازهای کلی فرد نسبت به طبیعت بشر است. بنابراین، بدبینی اندیشه‌های بدبینانه فرد درباره آینده و انتظارات نامعقول برای خود و دیگران تعریف می‌شود. این گونه افراد بر این باورند که دیگران وانمود می‌کنند به یک‌دیگر اهمیت می‌دهند و در واقع چنین نیست. آن‌ها بر آن‌اند که دیگران سطح فکر پایینی دارند، خودخواه‌اند، و برای اعتماد و وفاداری ارزش قائل نیستند (Fitz Gerald 2002: 8). طبق نظر نایر^۲ و کالابانان (۲۰۱۰)، با جهانی شدن فضای کسب‌وکار و تجارت، افراد به جای احساس امنیت احساس ناامنی و بیگانگی بیشتری می‌کنند و جامعه از برآورده کردن انتظارات آن‌ها دورتر می‌شود. این موضوع ناخوشایند و انحراف از قرارداد روان‌شناختی خود را در شکل بدبینی عمومی نمایان می‌سازد؛ یعنی ناامیدی و ناراحتی از جامعه‌ای که فرد بخشی از آن است. این موضوع باعث می‌شود افراد بدبین بیشتر به

1. Wrightsman

2. Nair & Kamalanabhan

رفتارهای فرصت طلبانه بیندیشند و برای کسب منافع شخصی کوتاه مدت خود تلاش کنند و جامعه را نادیده بگیرند (Nair & Kamalanabhan 2010). بدینی اجتماعی نیز با دستیابی کمتر به آسودگی مرتبط است و افراد با بدینی اجتماعی بالا انگیزه‌ای برای همراه شدن با دیگران ندارند. بنابراین، بدینی با ترکیبی از دیدگاه منفی از ماهیت بشری، دیدگاه سوگیرانه علیه برخی گروه‌های اجتماعی، بی‌اعتمادی به نهادهای اجتماعی، و بی‌توجهی به معنای اخلاقی برای رسیدن به هدف مطابقت دارد. افراد با بدینی بالا قادر به سازگاری با جهان اجتماعی‌شان، به شکل کارآمد، نیستند. در نتیجه خروجی‌های منفی قابل توجهی به دست می‌آورند (Leung & Bond 2004: 166).

یکی از دلایل انجام دادن این مطالعه خلأ مطالعات علمی درباره بدینی اجتماعی بود. مطالعات مختلفی که درباره بدینی صورت گرفته است عمدتاً در حوزه روان‌شناسی یا در حوزه مدیریت و سازمان‌ها بوده است. توجه به متغیر مهم سرمایه اجتماعی به منزله یکی از متغیرهای تبیین‌کننده بدینی اجتماعی در مطالعات قبلی نیز مغفول مانده است. البته اخیراً مطالعه‌ای در حوزه خوش‌بینی به رابطه سرمایه اجتماعی و خوش‌بینی پرداخته است (Cheng & Liao 2020: 1) و نتایج آن بیانگر این بود که سرمایه اجتماعی درون‌گروهی فقط بر خوش‌بینی تأثیر مثبت می‌گذارد؛ اما سرمایه اجتماعی برون‌گروهی بر خوش‌بینی و اعتماد به نفس بیش از حد نیز تأثیر می‌گذارد.

مطالعات روان‌شناسی عمدتاً به بررسی رابطه تیپ‌های شخصیتی و سلامت روان با بدینی پرداخته‌اند (آقایی و همکاران ۱۳۸۶؛ شهابی ۱۳۸۵؛ هیبت‌الهی ۱۳۷۳) و نشان داده‌اند تیپ‌های شخصیتی مختلف سطح بدینی متفاوت دارند و بین سلامت روان و ابعاد آن (نشانه‌های بدنی، اضطراب، اختلال در عملکرد اجتماعی) با بدینی رابطه معنادار وجود دارد یا اینکه میزان خوش‌بینی رابطه معناداری با رضایت از زندگی دارد (امیرتیموری و منظری توکلی ۱۳۸۸).

مطالعاتی نیز، بر اساس مدل اسنادی، رابطه درماندگی آموخته‌شده و بدینی را مورد توجه قرار داده (هیبت‌الهی ۱۳۷۳؛ احمدی و همکاران ۱۳۹۵؛ رضانی و همکاران ۱۳۹۴) و نشان داده‌اند با سبک اسنادی درماندگی آموخته‌شده دانش‌آموزان شکست‌خورده به قطب آسیب‌پذیری و بدبینانه گرایش بیشتری دارند و با مداخله بازآموزی اسنادی (سبک خوش‌بینانه) سبک بدبینانه در دانش‌آموزان با اختلالات یادگیری خاص کاهش می‌یابد و از طریق بازآموزی اسنادی خوش‌بینی

افزایش پیدا می‌کند و بدبینی کاهش می‌یابد و همچنین می‌تواند موجب پیشگیری از بدبینی و بیماری‌های پارائوئیدی شود.

برخی مطالعات نیز نشان‌دهنده عدم تفاوت بدبینی بر حسب جنسیت، وضعیت تأهل، و وضعیت اشتغال است (شهابی ۱۳۸۵؛ امیر تیموری و منظری توکلی ۱۳۸۸؛ Fischer & Leitenberg 1986). البته در مطالعه جیهون^۱ و همکارانش (۲۰۱۷: ۵۹) مشخص شد سطوح بدبینی در کارکنان متأهل کمتر از کارکنان مجرد است و همچنین در مطالعه هیبت‌الهی (۱۳۷۳) و چنگ و لیاو (۲۰۲۰) نشان داده شد دانش‌آموزان و دانشجویان دختر گرایش بدبینانه‌تری نسبت به دانش‌آموزان و دانشجویان پسر دارند.

مطالعاتی نیز به رابطه سن و بدبینی پرداخته‌اند که مطالعه فیشر^۲ و لایتنبرگ (۱۹۸۶) نشان‌دهنده آن است که رابطه معناداری بین سن و بدبینی وجود ندارد. البته در مطالعه جیهون و همکارانش (۲۰۱۷: ۵۹) مشخص شد بین سن و بدبینی رفتاری رابطه معناداری وجود دارد و بیشترین میزان بدبینی را می‌توان در رده سنی بیست تا بیست و چهار سال دید.

مطالعاتی که در سازمان‌ها انجام شده عمدتاً بر بدبینی سازمانی متمرکز بوده و به بررسی رابطه این متغیر با متغیرهای شغلی و سازمانی پرداخته‌اند. جیهون و همکارانش (۲۰۱۷: ۵۹) به این نتیجه رسیدند که سطوح بدبینی عاطفی و رفتاری در کارکنان بدون وظایف اجرایی کمتر است؛ درحالی‌که تفاوت معناداری در بعد شناختی وجود ندارد. مطالعه غریبی و همکارانش (۱۳۹۶: ۸۶) نشان‌دهنده آن است که سرمایه روان‌شناختی با فرسودگی شغلی و بدبینی سازمانی رابطه منفی و معنی‌دار دارد و در مطالعه برناردو^۳ (۲۰۱۳: ۵۲۲) نیز نشان داده شد بدبینی اجتماعی به طور منفی با امیدواری رابطه دارد.

سبک اسنادی

نظریه اسناد به مطالعه فرایند نسبت دادن به نحوه داوری مردم درباره دلایل یا علل رفتار اجتماعی می‌پردازد. زندگی اجتماعی پیچیده است و مردم برای درک علل رفتارهای روزمره خود به مقدار

1. Ceyhon
2. Fischer
3. Bernardo

زیادی اطلاعات تاریخی، فرهنگی، اجتماعی، و زیست‌شناختی نیاز دارند. اما، احتمال کمی وجود دارد که این اطلاعات برای شناخت علل رفتار آدمی همیشه در دسترس باشند. البته، با وجود محدودیت در شناخت علل رفتار، بسیاری از افراد می‌کوشند علل هر چیز را تبیین کنند، حتی اگر با انتقادات درستی نیز روبه‌رو شوند (ازکمپ ۱۳۷۰: ۵۷۸). این نظریه مبتنی بر این فرض است که مردم علت یک رفتار را بر اساس احساس خود در روابطی که با دیگران دارند تبیین و طبق آن عمل می‌کنند. آن‌ها معمولاً علت یک رفتار را یا به ویژگی‌های گرایش یا به عوامل موقعیتی نسبت می‌دهند. اسناد گرایش شامل نسبت دادن کنش‌های فرد به گرایش‌های درونی وی، مانند نگرش‌ها و ویژگی‌ها و انگیزه‌ها، و اسناد موقعیتی شامل نسبت دادن کنش‌های فرد به عوامل موقعیتی و محیطی است (ستوده ۱۳۸۶: ۱۳۴). در زمینه سبک‌های اسنادی، علل درک‌شده یک حادثه بیشتر بر اساس سه بعد درونی- بیرونی، پایدار- ناپایدار، و کلی- اختصاصی تغییر می‌کند. سبک اسناد می‌تواند به دو صورت خوش‌بینانه یا بدبینانه باشد. در اسناد خوش‌بینانه فرد موفقیت‌ها و رویدادهای مثبت را به عوامل درونی و پایدار و عام نسبت می‌دهد و در اسناد بدبینانه فرد برعکس عمل می‌کند؛ یعنی موفقیت‌ها را به عوامل بیرونی و خاص و ناپایدار و شکست‌ها را به عوامل درونی و پایدار و عام نسبت می‌دهد (نامنی و همکاران ۱۳۹۷: ۶۰۰). بنابراین، از دیدگاه نظریه‌پردازان اسنادی، انسان گرایش به تعبیر و توجیه دنیای پیرامون خود دارد تا بتواند کنترل بیشتر بر آن داشته باشد (بروین ۱۳۷۶).

سرمایه اجتماعی

سرمایه اجتماعی، به منزله یکی از مفاهیم کلیدی علوم اجتماعی و به مثابه جوهر و بنیان جامعه نو، از طریق فرایند ایجاد ارتباط و اعتماد در شبکه‌های ارتباطی، در جامعه فردگرای عصر حاضر، از ذره‌ای شدن جامعه از خودبیگانه و رشد فزاینده انحرافات اجتماعی پیشگیری و با ایجاد ارتباط میان افراد جامعه کنش را تسهیل می‌کند (فصیحی ۱۳۸۶: ۸۰). در تعریف بانک جهانی (۱۹۹۹) سرمایه اجتماعی اشاره دارد به نهادها و روابط و هنجارهایی که کیفیت تعاملات اجتماعی را شکل می‌دهند؛ طوری که سرمایه اجتماعی فقط مجموعه‌ای از نهادها نیست که یک جامعه را شکل داده است، بلکه به مثابه چسبی است که آن‌ها را با هم نگه می‌دارد (گنجی و هلالی ستوده ۱۳۹۰: ۹۸).

از نظر هانیفن، سرمایه اجتماعی آن چیز یا آن پدیده‌ای است که در روابط میان انسان‌ها نهفته است و حسن‌نیت را میان آن‌ها پدید می‌آورد. همدلی آن‌ها را در قبال یک‌دیگر برمی‌انگیزد، آن‌ها را پیرو جمع می‌کند، و بدین‌سان زمینه معاشرت بیشتر و روابط پایدار میان آنان را فراهم می‌آورد. افزایش یا کاهش سرمایه اجتماعی بر میزان حسن‌نیت و همدلی و معاشرت‌های اجتماعی میان انسان‌ها اثر می‌گذارد. هسته اصلی اندیشه هانیفن، در واقع، این است که میان سرمایه اجتماعی و رابطه اجتماعی پیوندی تنگاتنگ وجود دارد و سرمایه اجتماعی در درون رابطه اجتماعی نهفته است (اجتهادی ۱۳۸۶: ۴). بوردیو سرمایه اجتماعی را دربرگیرنده روابط اجتماعی ارزشمند میان آدم‌ها می‌داند. در واقع، شبکه‌های مشارکت مدنی - از جمله انجمن‌های همسایگی، معاشرت‌های جمعی، تعاونی‌ها، باشگاه‌های ورزشی، احزاب توده‌ای، و ... از عناصر اساسی سرمایه اجتماعی به شمار می‌روند (ماجدی و لهسایی‌زاده ۱۳۸۵: ۹۵). می‌توان گفت سرمایه اجتماعی به پیوندها و ارتباطات میان اعضای یک شبکه به عنوان منبعی باارزش اشاره می‌کند که با خلق هنجارها و اعتماد متقابل موجب تحقق اهداف اعضا می‌شود (نیازی و شیرازی ۱۳۸۹: ۱۳۰).

به باور فوکویاما، یکی از نظریه‌پردازان سرمایه اجتماعی، یکی از مفاهیم مفید در تبیین سرمایه اجتماعی «شبکه اعتماد» است. شبکه اعتماد عبارت است از گروهی که بر اساس اعتماد متقابل به یک‌دیگر در تبادلات بین خود از اطلاعات و هنجارها و ارزش‌های یکسان استفاده می‌کنند. از این رو، اعتماد بین آن‌ها نقش زیادی در تسهیل فرایندها و کاهش هزینه‌های مربوط به این گونه مبادله‌ها دارد. شبکه اعتماد می‌تواند بین افراد یک گروه و بین گروه‌ها و سازمان‌های مختلف به وجود آید (صدیقی و همکاران ۱۳۹۰: ۱۷۵). یکی از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در نظر پاتنام نیز اعتماد است. اعتماد از عناصر ضروری برای تقویت همکاری و حاصل پیش‌بینی‌پذیری رفتار دیگران است که در یک جامعه کوچک از طریق آشنایی نزدیک با دیگران حاصل می‌شود. اما در جوامع بزرگ‌تر و پیچیده‌تر یک اعتماد غیر شخصی‌تر یا شکل غیر مستقیمی از اعتماد ضرورت می‌یابد. پاتنام، در بحث اعتماد، با توجه به شعاع اعتماد، به دو نوع اعتماد شخصی و اعتماد اجتماعی اشاره می‌کند و نوع دوم را، که در مباحث سرمایه اجتماعی بعضاً اعتماد تعمیم‌یافته نیز نامیده می‌شود، برای جامعه سودمندتر می‌داند. به نظر وی، این نوع اعتماد «شعاع اعتماد» را از فهرست کسانی که شخصاً می‌شناسیم فراتر می‌برد و

همکاری گسترده‌تر در سطح جامعه را موجب می‌شود. پاتنام افزایش مشارکت‌های مدنی و گسترش شبکه‌های اجتماعی را از سازوکارهای تبدیل اعتماد شخصی یا خاص به اعتماد اجتماعی یا تعمیم‌یافته معرفی می‌کند. به نظر پاتنام اعتماد اجتماعی، همان اندازه که یک نگرش شخصی است، یک دارایی ضروری نظام اجتماعی نیز به شمار می‌رود (توسلی و موسوی ۱۳۸۴: ۱۶).

بنابراین، اندیشه اصلی سرمایه اجتماعی این است که خانواده، دوستان، همکاران دارایی بسیار مهمی را تشکیل می‌دهند که یک فرد می‌تواند در شرایط بحرانی از آن‌ها بهره بگیرد یا از منافع مادی آن‌ها استفاده کند. البته این موضوع برای گروه بیشتر صدق می‌کند. اجتماعاتی که از نعمت مجموعه گوناگونی از شبکه‌های اجتماعی و انجمن‌های مدنی برخوردارند در مواجهه با فقر و آسیب‌پذیری و حل منازعات در وضعیت محکم‌تری قرار دارند و بهتر می‌توانند از فرصت‌های جدید بهره ببرند (Putnam & Gos 2002).

رابطه سرمایه اجتماعی و بدبینی اجتماعی

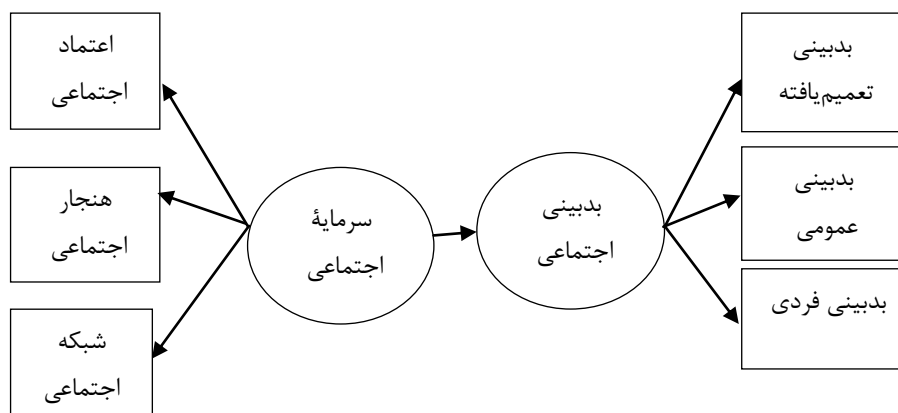
در رابطه با ارتباط این دو متغیر باید گفت داشتن یک سبک اسنادی خوش‌بینانه، که با انتظارات مثبت تعمیم‌یافته مرتبط است، با به حداقل رساندن سرزنش خود و تشویق به ارزیابی سازنده موقعیت‌های اجتماعی، سازگاری اجتماعی فرد را گسترش می‌دهد (Peterson 2000) و در مواجهه با افراد متنوع افراد خوش‌بین نسبت به افراد بدبین بیشتر احتمال دارد مشکلات بین‌فردی را به عوامل موقعیتی و موقتی نسبت دهند و در برقراری ارتباط با افراد پایدار بمانند. در مقابل، افراد بدبین به احتمال زیاد خود را سرزنش می‌کنند یا به موانع ظاهراً تغییرناپذیر و نامطلوب استناد می‌کنند و در تعاملات نامطلوب احساساتی مانند گناه یا شرم یا اضطراب را برمی‌گزینند (Seligman 1991). به منزله یک اصل کلی، افراد با دیدگاه‌های مطلوب یا خوش‌بینانه، از حضور در کنار هم بیشتر لذت می‌برند و از حمایت و توافق اطرافیان برخوردارترند ولی افراد با دیدگاه‌های بدبینانه، خصومت را بیشتر درک می‌کنند و احساس می‌کنند کمتر از آن‌ها قدردانی می‌شود (Lepore & Ituarte 1999; Srivastava et al 2006). احساس مثبت توانایی فرد را در برقراری ارتباط با دیگران در موقعیت‌های مختلف افزایش می‌دهد و درک مسئله را تسهیل می‌کند. در مقابل، خلق و خوی منفی، با اغراق و تقویت تمرکز بر خود، از شایستگی اجتماعی می‌کاهد.

بنابراین، از طریق سبک‌های شناختی گسترده، احساس مثبت ایجاد درک متقابل و همدردی در لحظه را تسهیل می‌کند. در نتیجه، گرایش به سمت احساسات مثبت باید باعث شود که تنوع بیشتری از تعاملات اجتماعی به‌خوبی پیش رود و در نتیجه تنوع بیشتری از روابط اجتماعی شکل بگیرد و حفظ شود (Andersson 2012: 96).

سرمایه اجتماعی، با فراهم کردن فضای اعتماد، همکاری بین گروه‌های اجتماعی را امکان‌پذیر می‌سازد و همین همکاری گروه‌ها و اعتماد بین آن‌ها باعث می‌شود منافع همگانی فراهم آید و هزینه‌های نظارت نهادهای رسمی نیز کاهش یابد (فیروزآبادی و ایمانی جاجرمی ۱۳۸۵: ۲۰۳). از طرف دیگر سرمایه اجتماعی از طریق کاهش هزینه‌های روابط اجتماعی باعث حل مسالمت‌آمیز تضادها و تفاوت‌های بین اشخاص و همچنین تضاد بین گروه‌های اجتماعی می‌شود (چلبی و مبارکی ۱۳۸۴: ۱۵). دی کارولیس^۱ و ساپاریتو (۲۰۰۶) بر آن بودند که سرمایه اجتماعی می‌تواند بر سوگیری شناختی تأثیر بگذارد و شواهد تجربی ارائه دادند که سطح سرمایه اجتماعی افراد می‌تواند تمایل آن‌ها را برای به اشتراک گذاشتن و به‌روزرسانی مدل‌های ذهنی خود افزایش دهد؛ که بر تعصب شناختی آن‌ها تأثیر می‌گذارد. بنابراین سرمایه اجتماعی به مثابه پیش‌بینی عوامل شناختی عمل می‌کند (Cheng & Liao 2020: 9). خوش‌بینی یک ویژگی شخصیتی مربوط به انتظارات مثبت درباره وقایع آینده است که با به کار بردن آن در گذشت زمان پایداری نسبی پیدا می‌کند. بنابراین، پایداری یا عدم پایداری سبک اسنادی مرتبط با به‌کارگیری آن در گذر زمان است. گسترش شبکه اجتماعی این باور را می‌دهد که می‌توانند بدبینی را کنترل کنند. افراد، با به‌روزرسانی مدل‌های ذهنی خود، خوش‌بین‌تر می‌شوند. ازین‌رو، سرمایه اجتماعی نقش اساسی در سوگیری شناختی آن‌ها دارد. بنابراین، افراد باید ارتباطات خود را گسترش دهند و شبکه‌هایی با جوامع مختلف ایجاد کنند تا دامنه و تنوع اطلاعات قابل دسترسی را افزایش دهند. در نتیجه نگرش مثبت خود را بالا ببرند (Cheng & Liao 2020: 20).

پس، سرمایه اجتماعی با ایجاد روابط مسالمت‌آمیز بین افراد و با گسترش شبکه‌های اجتماعی و کاهش تضاد بین اشخاص باعث می‌شود افراد سبک خوش‌بینانه‌ای در روابط خود اتخاذ کنند.

بنابراین، با افزایش سرمایه اجتماعی و ابعاد آن، از جمله شبکه‌های اجتماعی و اعتماد اجتماعی و هنجار اجتماعی، می‌توان بدینی و ابعاد آن را در جامعه کاهش داد. برعکس، در شرایطی که سرمایه اجتماعی کاهش می‌یابد و فضای اعتماد‌آمیز نزول پیدا می‌کند، بدینی در جامعه گسترش می‌یابد. افزون بر این، سبک‌ها و تعبیرها و پیش‌داوری‌های بدینانه افراد از روابط و هنجارهای اجتماعی را موجب می‌شود. مسلم است که در این شرایط بدینی اجتماعی افزایش می‌یابد.



شکل ۱. مدل نظری پژوهش

فرضیات تحقیق

- بین سرمایه اجتماعی و بدینی اجتماعی رابطه وجود دارد.
- بین شبکه اجتماعی و بدینی اجتماعی رابطه وجود دارد.
- بین اعتماد اجتماعی و بدینی اجتماعی رابطه وجود دارد.
- بین هنجار اجتماعی و بدینی اجتماعی رابطه وجود دارد.
- بین میانگین بدینی اجتماعی زنان و مردان تفاوت وجود دارد.
- بین سن و بدینی اجتماعی رابطه وجود دارد.
- بین میانگین بدینی اجتماعی بر حسب وضعیت تأهل تفاوت وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی است. به دلیل فقدان ابزار معتبر برای سنجش بدبینی اجتماعی در پژوهش‌های قبلی، از پرسشنامه محقق‌ساخته برای سنجش این متغیر استفاده شد. همچنین، برای سنجش سرمایه اجتماعی از پرسشنامه افشانی و همکاری‌اش (۱۳۹۰) استفاده شد. جامعه آماری تحقیق را همه شهروندان شهر یزد، از هجده تا شصت و چهار سال، ساکن شهر یزد، در فاصله مقطعی شهریورماه و مهرماه سال ۱۳۹۷، تشکیل دادند. بر اساس برآوردهای جمعیتی از سرشماری عمومی نفوس و مسکن مرکز آمار ایران (۱۳۹۵)، تعداد کل آن‌ها ۴۲۰۳۲۳ نفر بود. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران با سطح اطمینان ۹۵ درصد و دقت احتمالی ۵ درصد و حداکثر واریانس ۳۸۵ نفر مشخص شد. در این تحقیق، از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای استفاده شد؛ بدین صورت که ابتدا پنج منطقه شهرداری یزد به منزله پنج خوشه اصلی و در مرحله بعد خیابان‌ها و میادین اصلی هر منطقه شهرداری در حکم بلوک برای خوشه‌ها در نظر گرفته شد و در مرحله آخر، به روش تصادفی، پاسخگویان مطالعه شدند. در این تحقیق، از اعتبار محتوایی استفاده شد. بدین منظور، اولاً سعی شد گویه‌هایی که متغیرهای تحقیق را می‌سنجند از گویه‌های تحقیقات پیشین، که زیر نظر استادان مجرب استفاده و اجرا شده‌اند، انتخاب شوند و دیگر اینکه به منظور انتخاب بهترین گویه‌ها برای متغیرهای جدید از نظر محققان و استادان دیگر استفاده شود. در نهایت، یک بار دیگر پرسشنامه تدوین شده به استادان و متخصصان نشان داده شد و از دیدگاه آن‌ها برای تصحیح پرسشنامه کمک گرفته شد. بدین ترتیب، پرسشنامه این تحقیق از نوعی اعتبار محتوایی برخوردار شد. علاوه بر آن، از اعتبار سازه‌ای مبتنی بر تکنیک تحلیل عامل برای سنجش اعتبار ابزار استفاده شد. شاخص KMO برابر ۰/۸۹۳ به دست آمد و شاخص بارتلت نیز در سطح کمتر از ۰/۰۰۱ معنادار بود. گویه‌ها در قالب سه عامل استخراج شد که عامل اول (بدبینی تعمیم‌یافته) شامل ۹ گویه، عامل دوم (بدبینی عمومی) شامل ۸ گویه، و عامل سوم (بدبینی فردی) شامل ۷ گویه بود. جهت سنجش پایایی از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که این ضریب برای بدبینی اجتماعی برابر ۰/۸۱ و برای سرمایه اجتماعی برابر ۰/۷۵ به دست آمد که نشان‌دهنده مطلوبیت پایایی ابزار است. همچنین، آلفا برای ابعاد این متغیرها نیز بالای ۰/۷ بود.

جدول ۱. ضریب آلفای کرونباخ برای سازه‌های پژوهش

متغیر	ضریب آلفا	متغیر	ضریب آلفا
هنجار اجتماعی	۰/۷۱	بدینی فردی	۰/۷۸
اعتماد اجتماعی	۰/۷۰	بدینی عمومی	۰/۸۰
شبکه اجتماعی	۰/۷۳	بدینی تعمیم یافته	۰/۷۵
سرمایه اجتماعی	۰/۷۵	بدینی اجتماعی	۰/۸۱

یافته‌های پژوهش

از مجموع ۳۸۵ نفر پاسخگو، تعداد ۱۴۷ نفر (۳۸/۲ درصد) از پاسخگویان را مردان و ۲۳۸ نفر (۶۱/۸ درصد) را زنان تشکیل دادند. میانگین سن پاسخگویان ۳۶/۴۶ سال بود که در بازه سنی ۱۸ تا ۶۴ سال قرار داشتند. ۷۳/۲ درصد از پاسخگویان متأهل و ۲۳/۶ درصد از پاسخگویان مجرد بودند. ۳/۱ درصد از پاسخگویان نیز گزینه «سایر» را انتخاب کردند.

جدول ۲. میانگین و انحراف معیار سرمایه اجتماعی و ابعاد آن

متغیر	میانگین	انحراف معیار	میزان	تعداد	درصد معتبر
سرمایه اجتماعی	۲/۸۶	۰/۳۸۰	کم	۳۳	۸/۶
			متوسط	۳۴۱	۸۸/۸
			زیاد	۱۰	۲/۶
اعتماد اجتماعی	۲/۵۰	۰/۵۹۲	کم	۱۳۷	۳۵/۶
			متوسط	۲۴۱	۶۲/۶
			زیاد	۷	۱/۸
شبکه اجتماعی	۲/۸۵	۰/۴۰۷	کم	۴۳	۱۱/۲
			متوسط	۳۳۴	۸۶/۷
			زیاد	۸	۲/۱
هنجار اجتماعی	۳/۳۶	۰/۵۴۲	کم	۱۱	۲/۹
			متوسط	۲۷۴	۷۱/۴
			زیاد	۹۹	۲۵/۸

یافته‌ها حاکی از آن بود که میانگین شاخص کلی میزان سرمایه اجتماعی ۲/۸۶ و انحراف معیار آن ۰/۳۸۰ است و میانگین هنجار اجتماعی (۳/۳۶) نسبت به میانگین ابعاد دیگر بالاتر است. بنابراین، به طور کلی، میانگین میزان سرمایه اجتماعی در میان شهروندان یزد اندکی کمتر از متوسط (۲/۸۶) است. همچنین، با توجه به داده‌های رتبه‌بندی شده (در سطوح کم و متوسط و زیاد)، سرمایه اجتماعی اکثر پاسخگویان (۸۸/۸ درصد) در رتبه متوسط قرار گرفت. بین ابعاد سرمایه اجتماعی، رعایت هنجارهای اجتماعی پایین‌ترین میانگین و شبکه اجتماعی بالاترین میانگین را داشت.

جدول ۳. میانگین و انحراف معیار بدینی اجتماعی و ابعاد آن

متغیر	میانگین	انحراف معیار	متغیر	تعداد	درصد معتبر
بدینی اجتماعی	۲/۸۷	۰/۶۶۵	کم	۸۷	۲۲/۶
			متوسط	۲۶۵	۶۸/۸
			زیاد	۳۳	۸/۶
بدینی فردی	۲/۴۹	۰/۸۱۱	کم	۱۷۳	۴۴/۹
			متوسط	۱۷۴	۴۵/۲
			زیاد	۳۸	۹/۹
بدینی عمومی	۳/۱۶	۰/۶۷۳	کم	۳۸	۹/۹
			متوسط	۲۶۷	۶۹/۴
			زیاد	۸۰	۲۰/۸
بدینی تعمیم یافته	۲/۶۴	۰/۸۳۲	کم	۱۲۹	۳۳/۵
			متوسط	۲۱۸	۵۶/۶
			زیاد	۳۸	۹/۹

یافته‌ها حاکی از آن بود که میانگین شاخص کلی میزان بدینی اجتماعی ۲/۷۷ و انحراف معیار آن ۰/۶۶۵ است و میانگین بعد بدینی عمومی (۳/۱۶) نسبت به میانگین ابعاد دیگر بیشتر و بدینی فردی (۲/۴۹) کمتر است. بنابراین، به طور کلی، میانگین میزان بدینی اجتماعی میان شهروندان یزد کمتر از متوسط (۲/۷۷) است. همچنین، با توجه به داده‌های رتبه‌بندی شده (در سطوح کم و متوسط و زیاد)، بدینی اجتماعی اکثر پاسخگویان (۶۸/۸ درصد) در حد متوسط قرار دارد.

جدول ۴. ماتریس همبستگی بین متغیر میزان سرمایه اجتماعی و ابعاد آن با بدینی اجتماعی و ابعاد آن

ابعاد	بدینی تعمیم یافته	بدینی عمومی	بدینی فردی	بدینی اجتماعی
شبکه اجتماعی	-۰/۲۴۲***	-۰/۲۱۵***	-۰/۱۴۳**	-۰/۲۳۷***
مشارکت اجتماعی	-۰/۳۲۷***	-۰/۲۵۲***	-۰/۲۳۶***	-۰/۳۲۲***
مشارکت مدنی	-۰/۳۰۰***	-۰/۳۱۰***	-۰/۲۳۶***	-۰/۳۲۹***
کیفیت شبکه	-۰/۳۳۲***	-۰/۳۵۲***	-۰/۲۵۹***	-۰/۳۶۸***
اعتماد اجتماعی	-۰/۴۶۰***	-۰/۵۲۰***	-۰/۲۹۱***	-۰/۴۹۹***
اعتماد تعمیم یافته	-۰/۲۸۰***	-۰/۲۶۴***	-۰/۱۹۱***	-۰/۲۸۹***
اعتماد نهادی	-۰/۲۳۶***	-۰/۳۶۰***	-۰/۱۳۳**	-۰/۲۸۰***
اعتماد محیط	-۰/۳۳۱***	-۰/۴۵۱***	-۰/۱۹۸***	-۰/۳۷۸***
اعتماد بین شخصی	-۰/۴۶۶***	-۰/۴۱۴***	-۰/۳۲۰***	-۰/۴۷۲***
هنجار اجتماعی	-۰/۳۳۳***	-۰/۱۹۱***	-۰/۱۳۶**	-۰/۲۶۹***
میزان سرمایه اجتماعی	-۰/۴۸۱***	-۰/۴۵۱***	-۰/۲۷۵***	-۰/۴۷۶***
	* P < /۰,۵	** P < ۰/۰,۱		*** P < ۰/۰,۰۱

یافته‌های جدول ۴ نشان داد بین میزان سرمایه اجتماعی و بدینی اجتماعی همبستگی منفی و معنادار ($P < ۰/۰۰۱$) وجود دارد. به عبارت دیگر، هر چه میزان سرمایه اجتماعی شهروندان یزدی افزایش یابد میزان بدینی اجتماعی آن‌ها کاهش می‌یابد. همچنین، نتایج آزمون نشان‌دهنده وجود رابطه منفی و معنادار بین ابعاد سرمایه اجتماعی و ابعاد بدینی اجتماعی بود. پس، هر چه میزان سرمایه اجتماعی و ابعاد آن بین شهروندان یزدی افزایش یابد، بدینی فردی و بدینی تعمیم یافته و بدینی عمومی کاهش می‌یابد. بین ابعاد سرمایه اجتماعی، اعتماد اجتماعی قوی‌ترین و شبکه اجتماعی ضعیف‌ترین رابطه را با بدینی اجتماعی داشتند. بنابراین، نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول صحت این فرضیه را تأیید کرد.

طبق یافته‌های جدول ۵، بین بدینی اجتماعی و ابعاد آن در زنان و مردان تفاوت معناداری وجود ندارد ($P > ۰/۰۵$). پس، نمی‌توان فرض صفر را رد کرد و این فرضیه تأیید نشد.

جدول ۵. خروجی آزمون تی مستقل جهت مقایسه میزان بدبینی اجتماعی برحسب جنس

متغیر	مقولات	میانگین	انحراف معیار	تی	سطح معناداری
بدبینی اجتماعی	مرد	۲/۷۸	۰/۷۰۲	۰/۲۰۰	۰/۸۴۱
	زن	۲/۷۶	۰/۶۴۲		
بدبینی تعمیم یافته	مرد	۲/۶۷	۰/۸۶۰	۰/۵۹۸	۰/۵۵۱
	زن	۲/۶۲	۰/۸۱۵		
بدبینی عمومی	مرد	۳/۱۸	۰/۷۲۲	۰/۵۰۰	۰/۶۱۷
	زن	۳/۱۴	۰/۶۴۲		
بدبینی فردی	مرد	۲/۴۵	۰/۸۷۲	-۰/۶۸۰	۰/۴۹۷
	زن	۲/۵۱	۰/۷۷۳		

جدول ۶. ماتریس همبستگی بین متغیر سن و ابعاد مختلف بدبینی اجتماعی

متغیر	بدبینی تعمیم یافته	بدبینی عمومی	بدبینی فردی	بدبینی اجتماعی
ضریب همبستگی	۰/۰۱۱	-۰/۱۰۴	-۰/۰۶۸	۰/۰۱۶
سن				
سطح معناداری	۰/۸۲۹	۰/۰۴۳	۰/۱۸۷	۰/۷۵۵

طبق یافته‌های جدول ۶، فقط بین متغیر سن و بعد بدبینی عمومی ($P < ۰/۰۵$) همبستگی ضعیف و معکوس و معناداری وجود دارد. اما، رابطه معناداری بین متغیر سن با ابعاد تعمیم یافته، بدبینی فردی و شاخص کلی بدبینی اجتماعی وجود ندارد ($P > ۰/۰۵$). پس، نمی‌توان فرض صفر را رد کرد و فرضیه «بین سن و بدبینی اجتماعی رابطه وجود دارد» تأیید نشد.

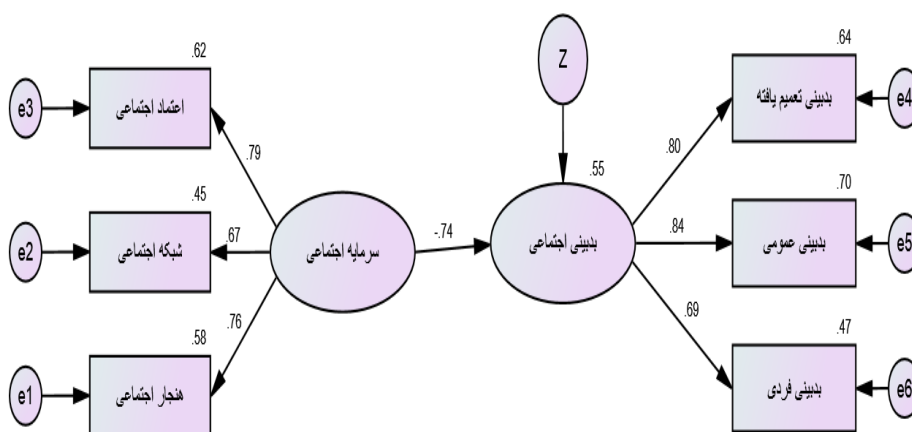
جدول ۷. خروجی آزمون تی مستقل جهت مقایسه میزان بدبینی اجتماعی برحسب وضعیت تأهل

متغیر	مقولات	میانگین	انحراف معیار	تی	سطح معناداری
بدبینی اجتماعی	مجرد	۲/۷۶	۰/۶۳۷	-۰/۲۴۶	۰/۸۰۶
	متاهل	۲/۷۸	۰/۶۶۳		
بدبینی تعمیم یافته	مجرد	۲/۶۷	۰/۸۳۸	۰/۲۷۴	۰/۷۸۴
	متاهل	۲/۶۴	۰/۸۲۸		
بدبینی عمومی	مجرد	۳/۰۸	۰/۶۲۴	-۱/۵۵۶	۰/۱۲۰
	متاهل	۳/۲۰	۰/۶۷۵		
بدبینی فردی	مجرد	۲/۵۲	۰/۸۰۷	۰/۴۱۴	۰/۶۷۹
	متاهل	۲/۴۸	۰/۸۰۲		

طبق یافته‌های جدول ۷، بین میانگین بدبینی اجتماعی و ابعاد آن بین شهروندان مجرد و متأهل تفاوت معناداری وجود ندارد ($P > 0/05$). بنابراین فرضیه چهارم تأیید نشد.

مدل‌سازی معادلات ساختاری

برای اینکه بدانیم تا چه اندازه داده‌های گردآوری شده از مدل نظری تحقیق حمایت می‌کند و مدل تدوین شده تا چه اندازه با واقعیت همخوانی دارد از مدل معادله ساختاری استفاده شد. همان‌طور که در نمودار ۱ مشاهده می‌شود، اعتماد اجتماعی مهم‌ترین مؤلفه سرمایه اجتماعی و بدبینی عمومی مهم‌ترین مؤلفه بدبینی اجتماعی است. همچنین، سرمایه اجتماعی تأثیر معکوس و معناداری بر بدبینی اجتماعی می‌گذارد. به عبارت دیگر، هر چه سرمایه اجتماعی افزایش یابد بدبینی اجتماعی کاهش می‌یابد.



نمودار ۱. مدل معادله ساختاری رابطه سرمایه اجتماعی و بدبینی اجتماعی

به منظور برآزش مدل پیشنهادی از چند شاخص استفاده شد. بر پایه قرارداد، مقدار NFI ، GFI ، IFI ، TLI و CFI باید برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹۰ باشد تا مدل پذیرفته شود. در مدل حاضر، شاخص‌های یادشده بیشتر از ۰/۹ شده است که نشان‌دهنده مطلوبیت برآزش مدل است. همچنین، شاخص کای اسکور نسبی (۲/۳۰۸) کمتر از ۳ و $RMSEA$ نیز از ۰/۰۶ کمتر است.

جدول ۸. شاخص‌های نیکویی برازش

شاخص	CMIN/DF	RMSEA	GFI	CFI	TLI	NFI	IFI
مقدار	۲/۳۰۸	۰/۰۵۸	۰/۹۸۵	۰/۹۸۹	۰/۹۷۹	۰/۹۸۰	۰/۹۸۹

نتیجه و پیشنهاد

هنگامی جامعه‌ای سالم و متعادل خواهیم داشت که افراد جامعه از سلامت روان برخوردار باشند و همچنین در عرصه‌های اجتماعی فعالیت کنند. این مهم زمانی رخ می‌دهد که افراد جامعه بر پایه اعتماد با هم رفتار کنند و با گسترش اعتماد و شبکه‌های اجتماعی در جامعه بدبینی را، که عواقب مخرب به همراه دارد، کاهش دهند. با توجه به اهمیت موضوع بدبینی، به‌ویژه از بعد اجتماعی، و همچنین تأثیر سرمایه اجتماعی بر بدبینی اجتماعی، پژوهش حاضر به منظور بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و بدبینی اجتماعی شهروندان شهر یزد انجام شد. یافته‌های پژوهش نشان داد به طور کلی میانگین میزان بدبینی اجتماعی میان شهروندان یزد اندکی کمتر از متوسط (۲/۷۷) است. البته با توجه به داده‌های رتبه‌بندی شده (در سطوح کم و متوسط و زیاد) بدبینی اجتماعی اکثر پاسخگویان (۶۸/۸ درصد) در حد متوسط قرار داشت.

در زمینه رابطه میزان سرمایه اجتماعی (شامل اعتماد اجتماعی و هنجارهای اجتماعی و شبکه اجتماعی) و میزان بدبینی اجتماعی، آزمون فرضیه اول در جهت تأیید رابطه فوق عمل کرد. بنابراین، زمانی که سرمایه اجتماعی و ابعاد آن- یعنی اعتماد اجتماعی، هنجارهای اجتماعی، شبکه‌های جامعه- افزایش یابد و افراد روابط صمیمانه و مؤثر با یک‌دیگر داشته باشند بدبینی اجتماعی کاهش می‌یابد. نتیجه به‌دست‌آمده با یافته‌های چنگ و لیا (۲۰۲۰) همخوانی دارد. آن‌ها نشان دادند سرمایه اجتماعی درون‌گروهی و برون‌گروهی بر خوش‌بینی تأثیر مثبت می‌گذارد. کوهن و لویتال (۱۹۹۰) بر آن‌اند که سرمایه اجتماعی برون‌گروهی می‌تواند دامنه و تنوع اطلاعات قابل دسترس را افزایش دهد و به افزایش دانش افراد کمک کند و می‌تواند منجر به تخمین بیش از حد دانش شود و به توسعه اعتماد به نفس و خوش‌بینی کمک کند. همچنین، در سرمایه اجتماعی درون‌گروهی، اعتماد مکانیسم اصلی است که می‌تواند روابط موجود در جامعه را گسترش و خوش‌بینی را افزایش دهد (Cheng & Liao 2020: 10).

تفاوت معناداری در میزان بدبینی اجتماعی زنان و مردان وجود نداشت. نتیجه به دست آمده با پژوهش هیبت‌الهی (۱۳۷۳)، که نشان داد زنان نسبت به مردان سبک‌های اسنادی بدبینانه‌تری در رویارویی با مسائل و رویدادها برمی‌گزینند، همخوانی ندارد؛ در حالی که با نتیجه حاصل از پژوهش شهابی (۱۳۸۵)، که نشان داد بین خوش‌بینی-بدبینی و جنسیت رابطه معنادار وجود ندارد، و با پژوهش فیشر و لایتبرگ (۱۹۸۶)، که نشان دادند بین جنسیت و خوش‌بینی-بدبینی تفاوت وجود ندارد، همخوانی دارد. در ارتباط با نتیجه تحقیق حاضر باید گفت، با توجه به شرایط کنونی جامعه و وجود امکانات تقریباً برابر برای زنان و مردان در زمینه دستیابی به تحصیلات عالی و اشتغال و پیشرفت در عرصه‌های مختلف اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی، زنان نسبت به گذشته بیشتر می‌توانند توانمندی‌های خود را باور داشته باشند و احساس خودکارآمدی کنند. با توجه به اینکه احساس مؤثر بودن در جامعه می‌تواند موجب خوش‌بینی افراد شود، این احساس برابری و مؤثر بودن موجب می‌شود تفاوتی بین میزان بدبینی زنان و مردان وجود نداشته باشد.

رابطه سن و میزان بدبینی اجتماعی تأیید نشد. نتیجه به دست آمده با یافته‌های پژوهش جیهون و همکارانش (۲۰۱۷)، که نشان دادند رابطه معناداری بین سن و بدبینی رفتاری وجود دارد، همخوانی ندارد؛ در حالی که با پژوهش فیشر و لایتبرگ (۱۹۸۶) حاکی از اینکه رابطه معنی‌داری بین سن و خوش‌بینی-بدبینی وجود ندارد مطابقت دارد.

تفاوت معناداری در میزان بدبینی اجتماعی شهروندان مجرد و متأهل وجود ندارد. نتیجه به دست آمده با یافته‌های پژوهش جیهون و همکارانش (۲۰۱۷)، که نشان دادند بدبینی بین کارکنان متأهل کمتر از مجرد است، ناهم‌هنگ است؛ در حالی که با نتیجه حاصل از پژوهش شهابی (۱۳۸۵)، که نشان داد بین خوش‌بینی و بدبینی در افراد مجرد و متأهل تفاوت معناداری وجود ندارد، همخوانی دارد. در تبیین فرضیه حاضر باید گفت افراد مجرد و متأهل هر دو با مسائل مختلف روبه‌رو هستند؛ افراد مجرد با نگرانی‌هایی مانند ازدواج و هزینه‌های آن و پیدا کردن شغل مناسب و ... و افراد متأهل با نگرانی‌هایی مانند حقوق مناسب برای اداره کردن خانواده و مدیریت خانواده و ... دست به گریبان‌اند که به بدبینی آن‌ها منجر می‌شود. بنابراین، تفاوتی بین بدبینی مجردان و متأهلان وجود ندارد.

پژوهش حاضر مؤید آن است که سرمایه اجتماعی و ابعاد آن رابطه معکوس با بدبینی اجتماعی دارد. بنابراین، با افزایش سرمایه اجتماعی و ابعاد آن (شبکه‌های اجتماعی، اعتماد اجتماعی، هنجار اجتماعی) بدبینی اجتماعی کاهش می‌یابد. با توجه به اینکه میانگین سرمایه اجتماعی در شهر یزد اندکی کمتر از حد متوسط است، می‌توان با افزایش شبکه‌های اجتماعی و اعتماد اجتماعی، که میانگین کمتری نسبت به هنجارهای اجتماعی دارند، جامعه را از پیامدهای اسفناکی که کاهش سرمایه اجتماعی به دنبال دارد، از جمله بدبینی اجتماعی، نجات داد. باید توجه داشت اگرچه در این پژوهش سرمایه اجتماعی یکی از علل بدبینی اجتماعی شناخته می‌شود، اگر بدبینی در جامعه رو به فزونی باشد، سرمایه اجتماعی و ابعاد آن متعاقباً کاهش می‌یابد و این دور باطلی است که اجتماع را دچار ناامیدی و درماندگی می‌کند. بنابراین، برای ارتقای سرمایه اجتماعی، پیشنهاد می‌شود به موارد زیر توجه شود:

- تشکیل و تقویت نهادهای مدنی؛

- غنی‌سازی و ارتقای آموزش‌های عمومی جامعه در جهت بالا بردن سطح اعتماد و کاهش درماندگی اکتسابی؛

- ایجاد شبکه‌های اعتمادافزایی بین آحاد مختلف مردم از طریق تقویت نهادهای اجتماعی و

مدنی؛

- توانمندسازی افراد جامعه از طریق افزایش مشارکت‌های اجتماعی.

منابع

- اجتهادی، مصطفی (۱۳۸۶). «سرمایه اجتماعی»، *علوم انسانی*، ش ۵۳، صص ۱ - ۱۲.
- احمدپور، نوروز (۱۳۹۰). «بررسی تأثیر سوءظن در روابط خانوادگی»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدرس‌ی معارف اسلامی گرایش اخلاق اسلامی، دانشگاه معارف اسلامی قم.
- احمدی، طاهر؛ باقر غباری بناب؛ آرش آذرینیاد (۱۳۹۵). «اثربخشی بازآموزی اسنادی بر انگیزه پیشرفت و سبک اسنادی دانش‌آموزان با اختلال یادگیری خاص»، *روان‌شناسی و روان‌پزشکی شناخت*، س ۳، ش ۴، صص ۹۷ - ۱۱۰.
- ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان (موج سوم)، یافته‌های پیمایش در ۳۱ استان کشور (۱۳۹۵). تهران، پژوهشگاه فرهنگ و هنر و ارتباطات، دفتر طرح‌های ملی.
- ازکمپ، استوارت (۱۳۷۰). *روان‌شناسی اجتماعی کاربردی*، مترجم: فرهاد ماهر، چ ۲، مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی.
- امیرتیموری، مهدیه؛ علی‌رضا منظری توکلی (۱۳۸۸). «بررسی رابطه خوش‌بینی-بدبینی با رضایت از زندگی بین زنان شاغل و خانه‌دار در شهر رابر»، *زن و مطالعات خانواده*، ش ۲، صص ۹ - ۳۰.
- آقایی، اصغر؛ راضیه رئیسی‌دهکردی؛ سید حمید آتش‌پور (۱۳۸۶). «رابطه خوش‌بینی و بدبینی با سلامت روان در افراد بزرگسال شهر اصفهان»، *دانش و پژوهش در روان‌شناسی*، ش ۳۳، صص ۱۱۷ - ۱۳۰.
- بروین، کریس (۱۳۷۶). *بنیادهای شناختی روان‌شناسی بالینی*، مترجم: مجید محمودعلی‌لو و عباس بخشی‌پور و حسن صبوری‌مقدم، تبریز، روان‌پویا.
- پورافکاری، نصرالله؛ کبری شکری (۱۳۹۱). «بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر سلامت روانی دانشجویان (مطالعه‌ای در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر)»، *فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی- واحد شوشتر*، ش ۱۶، صص ۱۶۷ - ۱۸۶.
- توسلی، غلام‌عباس؛ مرضیه موسوی (۱۳۸۴). «مفهوم سرمایه در نظریات کلاسیک و جدید با تأکید بر نظریه‌های سرمایه اجتماعی»، *نامه علوم اجتماعی*، ش ۲۶، صص ۱ - ۳۲.
- چراغی کوتیانی، اسماعیل (۱۳۸۸). «اصلاح در روابط اجتماعی، ره‌آورد ظهور منجی»، *مشرق موعود*، ش ۹، صص ۱۱۱ - ۱۳۴.

- چلبی، مسعود؛ محمد مبارکی (۱۳۸۴). «تحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و جرم در سطح خرد و کلان»، *جامعه‌شناسی ایران*، د ۶، ش ۲، صص ۳ - ۴۴.
- خدایی، لیلا؛ غلام‌حسین انتصار فومنی (۱۳۹۵). «رابطه سبک‌های اسنادی و سبک کنار آمدن با استرس با سرمایه روان‌شناختی زنان سرپرست خانوار شهر زنجان»، *ایده‌های نوین روان‌شناسی*، ش ۱، صص ۳۹ - ۵۰.
- رمضانی، خسرو؛ منیجه شهنی بیلاق؛ غلام‌حسین مکتبی؛ ناصر بهروزی (۱۳۹۴). «تأثیر بازآموزی اسنادی بر خوش‌بینی و بدبینی دانش‌آموزان دوره ابتدایی شهر اهواز». *ارمغان دانش*، ش ۲، صص ۱۷۲-۱۸۳.
- ستوده، هدایت‌الله (۱۳۸۶). *روان‌شناسی اجتماعی*، چ ۱۰، ویرایش دوم، تهران، آوای نور.
- شهبابی، زیبا (۱۳۸۵). «بررسی رابطه تیپ‌های A/B و خوش‌بینی و بدبینی در کارمندان ادارات دولتی شهر تهران»، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشگاه الزهراء، تهران.
- صدیقی، بهرنگ؛ لینا ملک‌میان؛ مهدی اجاقی ازبری (۱۳۹۰). «بررسی تأثیر اعتماد سیاسی بر مشارکت سیاسی»، *پژوهش اجتماعی*، ش ۱۱، صص ۱۷۱ - ۱۸۸.
- صفاریان، محسن (۱۳۹۷). «عوامل مؤثر بر بی‌تفاوتی اجتماعی جوانان»، رساله دکتری تخصصی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران‌شمال.
- صمیمی اردستانی، مهدی (۱۳۹۶). *بدبینی بیماری یا پدیده‌ای اجتماعی*، چ ۷، تهران، قطره.
- علینی، محمد (۱۳۹۱). *سرمایه اجتماعی در آموزه‌های اسلامی*، قم، مؤسسه بوستان کتاب.
- غریبی، مجتبی؛ علی جمالی قمی؛ بهنوش ایزدی (۱۳۹۶). «میانجیگری فرسودگی شغلی و بدبینی سازمانی در رابطه میان سرمایه روان‌شناختی و بهزیستی روان‌شناختی ایثارگران»، *طب جانباز*، د ۹، ش ۲، صص ۸۶ - ۹۰.
- غفاری، غلام‌رضا (۱۳۹۵). *اعتماد اجتماعی و امید به آینده*، مجموعه مقالات گزارش وضعیت اجتماعی کشور، تهران، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی، ج ۳، صص ۱۱۱ - ۱۶۶.
- فصیحی، امان‌الله (۱۳۸۶). «دین و سرمایه اجتماعی»، *معرفت*، ش ۱۲۳، صص ۷۹ - ۱۰۰.
- فیروزآبادی، سید احمد؛ حسین ایمانی جاجرمی (۱۳۸۵). «سرمایه اجتماعی و توسعه اقتصادی-اجتماعی در کلان‌شهر تهران»، *رفاه اجتماعی*، س ۶، ش ۲۳، صص ۱۹۷ - ۲۲۴.

- قنبری، سعید؛ فاطمه کلانتری؛ ایرج مختارنیا (۱۳۹۶). «ادراک بین فردی؛ رویکردی در جهت تحلیل روابط اجتماعی»، *رویش روان‌شناسی*، سال ۶، ش ۳، صص ۲۲۵-۲۳۹.
- گنجی، محمد؛ مینا هلالی ستوده (۱۳۹۰). «رابطه گونه‌های دین‌داری و سرمایه اجتماعی (رویکرد نظری و تجربی در بین مردم شهرستان کاشان)»، *جامعه‌شناسی کاربردی*، ش ۲، صص ۹۵ - ۱۲۰.
- ماجدی، سید مسعود؛ عبدالعلی لهسایی‌زاده (۱۳۸۵). «بررسی رابطه بین متغیرهای زمینه‌ای، سرمایه اجتماعی، و رضایت از کیفیت زندگی (مطالعه موردی در روستاهای استان فارس)»، *روستا و توسعه*، س ۹، ش ۴، صص ۹۱ - ۱۳۶.
- نامنی، ابراهیم؛ حسن عبدالله‌زاده؛ حمیده پیرانی؛ محمود جاجرمی (۱۳۹۷). «اثربخشی درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد (ACT) به شیوه گروهی بر سرکوبی افکار منفی و درماندگی آموخته‌شده در زنان نابارو»، *مجله دانشگاه علوم پزشکی سبزوار*، د ۲۵، ش ۵، صص ۶۰۰ - ۶۰۷.
- نیازی، محسن؛ محمد شیرازی (۱۳۸۹). «تبیین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در اندیشه نوگرایی»، *علوم اجتماعی*، ش ۲، صص ۱۲۹ - ۱۳۷.
- الوانی، مهدی؛ علی‌رضا شیروانی (۱۳۸۳). «سرمایه اجتماعی، اصل محوری توسعه»، *تدابیر*، ش ۱۴۷، صص ۱۶ - ۲۲.
- هیبت‌الهی، سید محمد (۱۳۷۳). «بررسی سبک اسناد دانش‌آموزان با توجه به موفقیت و شکست تحصیلی و جنسیت بر اساس اسناد درماندگی آموخته‌شده»، *پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تربیت معلم*.

References

- Agaei, A., Raesie-Dehkordi, R., & Atash-Poor, S. H. (2007). "The relationship between optimism and pessimism with mental health in Isfahan city adults", *Knowledge and Research in Psychology*, (33), pp. 117-130. (in Persian)
- Ahmadi, T., Ghojari Bonab, B., & Azarniad, A. (2016). "The Effectiveness of Attribution Retraining on achievement motivation and attributional style of Children specific learning disabilities", *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry*, 3(4), pp. 97-110. (in Persian)
- Ahmadpour, N. (2011). "The study of the effect of suspicion on family relationships", Master Thesis in Islamic Education, Islamic Ethics, Qom University of Islamic Education. (in Persian)

- Alvani, M. & Shirvani, A. R. (2004). "Social capital is the central principle of development", *Tadbir Monthly*, (147), pp. 16-22. (in Persian)
- Amir-Teymouri, M. & Manzari-Tavakoli, A. R. (2009). "The study of the relationship between optimism and pessimism with life satisfaction among working and housewives in Rabor 2009", *Women and Family Studies*, (2), pp. 9-30. (in Persian)
- Andersson, M. A. (2012). "Dispositional optimism and the emergence of social network diversity", *The sociological quarterly*, 53(1), pp. 92-115.
- Bernardo, A. B. (2013). "Hope grounded in belief: Influences of reward for application and social cynicism on dispositional hope", *Scandinavian Journal of Psychology*, 54(6), pp. 522-528.
- Brewin, CH. R. (1997). *Cognitive Foundations of Clinical Psychology*, By: M. Mahmoud-Alia, H. Bakhshipour, & H. Sabouri, Tabriz, Ravan Pouya. (in Persian)
- Ceyhun, S., Malkoç, N., & Arslan, N. (2017). "Investigation of organizational cynicism", *European Journal of Physical Education and Sport Science*, 3(12), pp. 59-76.
- Chalabi, M. & Mubarak, M. (2005). "Analysis of the relationship between social capital and crime at the micro and macro levels", *Iranian Journal of Sociology*, Vol. 6, (2), pp. 3-44. (in Persian)
- Cheng, L. J. & Liao, C. C. (2020). "Connecting Social Capital, Cognitive Bias, and Entrepreneurial Intentions: About Gender Differences", *Contemporary Management Research*, 16(1), pp. 1-34.
- Cheraghi-Kotiani, I. (2009). "Reform in social relations led to the emergence of a savior", *The Promised East*, (9), pp. 111-134. (in Persian)
- Cook, W. W. & Medley, D. M. (1954). "Proposed hostility and pharisaic-virtue scales for the MMPI", *Journal of Applied Psychology*, 38(6), pp. 414-418.
- Ejtehadi, M. (2007). "Social Capital", *Journal of Humanities*, 53, pp. 12-1. (in Persian)
- Ellini, M. (2012). *Social Capital in Islamic Teachings*, Qom, Book Garden Institute. (in Persian)
- Fassihi, A. (2007). "Religion and Social Capital", *Knowledge*, (123), pp. 79-100. (in Persian)
- Firoozabadi, S. A. & Imani-Jajarmi, H. (2006). "Social capital and socio-economic development in Tehran's 22 municipal districts", *Social welfare quarterly*, 6(23), pp. 197-224. (in Persian)
- Fischer, M. & Leitenberg, H. (1986). "Optimism and pessimism in elementary school-aged children", *Child development*, 57(1), pp. 241-248.
- FitzGerald, M. R. (2002). *Organizational cynicism: Its relationship to perceived organizational injustice and explanatory style* (Doctoral dissertation, University of Cincinnati).
- Ganji, M. & Hilali stodeh, M. (2011). "The Relationship between Religions and Social Capital (Theoretical and Experimental Approach among the People of Kashan)", *Applied Sociology*, (2), pp. 95-120. (in Persian)
- Ghaffari, G. R. (2016). *Social Trust and Hope for the Future*, Collection of Articles on the Social Status of the Country, Vol. 3, Tehran, Research Institute for Cultural and Social Studies, pp. 111-166. (in Persian)

- Gharibi, M., Jamali Qomi, A., & Izadi, B. (2017). "Mediation of burnout and organizational pessimism in the relationship between psychological capital and psychological well-being of martyrs", *Veteran Medicine*, Vol. 9, (2), pp. 86-90. (in Persian)
- Ghanbari, S; Kalantari, F., & Mokhtarnia, I. (2017). "Interpersonal perception; An Approach to the Analysis of Social Relations", *The Development of Psychology*, 6 (3), pp. 239-225. (in Persian)
- Hibatollahi, S. M. (1994). "A study of students' documentation style according to academic success and failure and gender based on learned helplessness documents", Master's thesis, Teacher training. (in Persian)
- Khodaei, L. & Antesar foumany, G. H. (2017). "The relationship between the attributive styles and the stress coping styles with the psychological capital of female headed household Zanjan", *JNIP*, 1(1), pp. 39-50. (in Persian)
- Lepore, Mark L., & Ituarte, P. H. G. (1999). "Optimism about Cancer Enhances Mood by Reducing Negative Social Interactions." *Cancer Research Therapy and Control*, (8), pp. 165-74.
- Leung, K. & Bond, M. H. (2004). "Social Axioms: A Model for Social Beliefs in Multicultural Perspective", In M. P. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology*, 36, pp. 119-197.
- Li, F., Zhou, F., & Leung, K. (2011). "Expecting the worst: Moderating effects of social cynicism on the relationships between relationship conflict and negative affective reactions", *Journal of Business and Psychology*, 26(3), pp. 339-345.
- Majidi, S. M. & Lahsaeizadeh, A. A. (2006). "The study of the relationship between contextual variables, social capital and satisfaction with quality of life: A case study in rural areas of Fars province", *Rural and Development Quarterly*, Vol. 9, (4), pp. 91-136. (in Persian)
- Mete, Y. A. (2013). "Relationship between organizational cynicism and ethical leadership behavior: A study at higher education", *Procedia- Social and behavioral sciences*, 89, pp. 476-483.
- Nair, P. & Kamalanabhan, T. J. (2010). "The impact of cynicism on ethical intentions of Indian managers: The moderating role of seniority", *Journal of international business ethics*, 3(1), p. 14.
- Namani, E., Abdollahzadeh, A., Pirani, H., & jajarmi, M. (2018). "The Effectiveness of Group Therapy based on Acceptance and Commitment (ACT) on suppression of negative thoughts and learned helplessness in Infertile Women", *Journal of Sabzevar University of Medical Sciences*, 25, (5), pp. 60-607. (in Persian)
- Niazi, M. & Shirazi, M. (2010). "Explaining the components of social capital in the idea of modernity", *Journal of Social Sciences*, (2), 129-137. (in Persian)
- Oskamp, S. (1991). *Applied Social Psychology*, translated by Farhad Maher, Second Edition, Mashhad: Astan Quds Razavi Publications. (in Persian)
- Peterson, Ch. (2000). "The Future of Optimism", *The American Psychologist*, 50, pp. 44-55.
- Pourafkari, N. & Shokri, K. (2012). "The effect of social capital on students' mental health (a study among students of Islamic Azad University, Shushtar Branch)", *Journal of Social Sciences*, Islamic Azad University, Shoushtar Branch, (16), pp. 167-186. (in Persian)

- Putnam, R. D. & Goss, K. A. (2002). "Introduction. In Putnam (ed.), *Democracies in Flux, the Evolution of Social Capital in Contemporary Society*", *Oxford University Press*.
- Ramezani, Kh; Shahni Yilaq, M; Maktabi, Gh.H; & Behroozi, N. (2015). "The effect of documentary retraining on optimism and pessimism of primary school students in Ahvaz", *Armaghan Danesh.*, (2), pp. 183-172. (in Persian)
- Renani, M. & Moayedfar, R. (2015). *Cycles of moral and economic decline* (social capital and development in Iran), Tehran, Critique Plan Publishing. (in Persian)
- Saffarian, M. (2018). "Factors Affecting Youth Social Indifference", PhD Thesis, Islamic Azad University, North Tehran Branch. (in Persian)
- Samimi Ardestani, M. (2017). "Pessimism of disease or social phenomena", Tehran, Qatreh Publishing, seventh edition. (in Persian)
- Scheier, M. F. & Carver, C. S. (1985). "Optimism, coping, and health: assessment and implications of generalized outcome expectancies", *Health psychology*, 4(3), pp. 219-247.
- Seligman, M. E. P. (1991). *Learned Optimism*, New York: Free Press.
- Shahabi, Z. (2006). "A Study of the Relationship between A/ B Types and Optimism and Pessimism in Government Employees in Tehran, M.Sc", Thesis, Al-Zahra University, Tehran. (in Persian)
- Siddighi, B., Malekmian, L., & Ojbari Azbari, M. (2011). "Investigating the effect of political trust on political participation", *Social Research Quarterly*, (11), pp. 171-188. (in Persian)
- Snyder, C. R. & Lopez, S. J. (Eds.) (2009). *Oxford handbook of positive psychology*, Oxford university press.
- Sotoudeh, H. (2007). *Social Psychology*, Tenth Edition, Second Edition, Tehran, Avae Noor Publications. (in Persian)
- Srivastava, Sanjay, Kelly M. McGonigal, Jane M. Richards, Emily A. Butler, & James J. Gross (2006). "Optimism in Close Relationships: How Seeing Things in a Positive Light Makes Them So", *Journal of Personality and Social Psychology*, 91, pp. 143-53.
- Tavasoli, G. A. & Mousavi, M. (2005). "The concept of capital in the classical and the new views, with emphasis on social capital theories", *Social Sciences Letters*, (26), pp. 1-32. (in Persian)